

VOORWOORD

In het pandemische jaar 2020, waarin tot in alle uithoeken van de wereld een grote sociale, economische en culturele terugval plaatsvond, is de positie van schrijvers, journalisten en uitgevers een gemakkelijke prooi gebleken voor regimes die het niet zo nauw nemen met de grondrechten van de mens. Bij verschillende in nood verkerende auteurs speelden de ontstane slechtere omstandigheden ten gevolge van de Covid-19-pandemie een destructieve rol, niet alleen doordat medicijnen en levensmiddelen in veel ondemocratische landen schaarser en duurder werden. In een 'surveillance state' kunnen dictatoriale regeringen de coronacrisis ook misbruiken om critici te isoleren en monddood te maken. Het virus veroorzaakt verlies van privacy, verhevigt weerstanden tegen regeringen en zet daarmee tegenstellingen op scherp, versnelt het arresteren van activisten en zorgt voor ill-treatments in gevangenissen.

Op het functioneren van het fonds heeft het coronavirus in 2020 weinig invloed gehad. Het werk vond immers vooral 'behind the scenes' plaats en computers, e-mailverkeer en banken werkten naar behoren. Het aantal bestuursvergaderingen werd gereduceerd en overleg geschiedde vooral via e-mail-verkeer.

In de aanloop naar het 100-jarig bestaan van PEN International en het 50-jarig bestaan van PEN Emergency Fund in 2021 is het jaar 2020, wat het fonds betreft, goed afgesloten.

Onze dank gaat uit naar PEN International, het Priority Team Writers at Risk, waarmee de samenwerking wederom buitengewoon goed verliep, naar het bestuur van PEN Nederland en haar leden, die het fonds al vijftig jaar royaal steunen, naar enkele genereuze particulieren uit de literaire Welt en Umwelt die voor onverwacht mooie schenkingen zorgden, naar het LIRA Fonds en, niet in de laatste plaats, naar PEN Finland, PEN Zwitserland (Franstalig), PEN Slovenië en PEN San Miguel d'Allende (Mexico), die ons allen in 2020 steunden.

DOELSTELLING

Stichting PEN Emergency Fund - ook bekend als Stichting Schrijvers in Nood - stelt zich ten doel *'geldelijke bijstand te verlenen aan schrijvers/journalisten, waar ook ter wereld, die om politieke of ideologische redenen van hun lichamelijke vrijheid zijn beroofd of anderszins in acute nood verkeren en tijdelijke financiële hulp nodig hebben'*.

BESTUUR

Het bestuur telt vier leden. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door Wim Jurg (penningmeester) en ondergetekende. De hulp van de overige bestuursleden, René Appel en Paulien Loerts, wordt ingeroepen als er belangrijke, bij voorbeeld beleidsmatige, beslissingen moeten worden

genomen. Het voltallige stichtingsbestuur komt formeel minimaal twee keer per jaar bijeen; het Dagelijks Bestuur heeft voortdurend overleg. Indien het nodig is, wordt ook advies ingewonnen bij de Advisory Board, waarin Eric Lax (VS), Joanne Leedom-Ackerman (VS), Larry Siems (VS), Eugene Schoulgin (Zweden/Turkije), Tienchi Martin-Liao (China/Duitsland), David Van Reybrouck (België) en Rudolf Geel (Nederland) zitting hebben.

INKOMSTEN

Ondanks de pandemische situatie die direct contact met (potentiële) donateurs verhinderde - congressen, seminars en andere bijeenkomsten werden gecancelld - , ontving het fonds in 2020 zeer welkome donaties van het LIRA-fonds, van leden van PEN Nederland, particulieren en een viertal buitenlandse PEN-centra, waardoor het fonds voor het eerst sinds jaren geen verlies hoefde te lijden.

SUBSIDIES EN FONDSSENWERVING

Al jaren is er een neerwaartse lijn te bespeuren waar het structurele subsidieverstrekking betreft vanuit charitatieve fondsen van de overheid en NGO's. Dit komt deels door een sterke toename van aanvragen.

Daarnaast is een fonds als het PEN Emergency Fund behept met het euvel dat een subsidieverstrekker in de media niet kan scoren met foto's, namen en feiten, aangezien het werk achter de schermen gebeurt en als zodanig moet blijven: het publiceren van informatie zou immers direct

de geholpen auteurs in gevaar kunnen brengen. Hun cases zijn uitsluitend bekend bij de onderzoekers van PEN International en bij ons.

WERKWIJZE EN TOEKENNINGEN

In vrijwel alle gevallen komen de aanvragen via het Protection Team Writers at Risk van PEN International, een team van ervaren researchers met wie we nauw samenwerken en dat voor ons de dossiers opstelt.

Onder deze aanvragen bevinden zich ook schrijvers die in afwachting zijn van plaatsing voor langere termijn bij ICORN, een organisatie die inmiddels 74 opvangverblijven voor gevluchte schrijvers telt, voornamelijk in West-Europa.

Het fonds verleent hulp aan professionele schrijvers, journalisten, redacteurs en/of uitgevers, waar ook ter wereld, die in acute nood verkeren om wat ze geschreven of gepubliceerd hebben en dringend geld behoeven. De hulpverlening is eenmalig per auteur. Bij uitzondering volgt nog een aanvulling als de situatie onveranderd slecht blijft.

De constructie is simpel, helder, goedkoop en doeltreffend. Het bestuurswerk is vrijwillig. Er hoeven geen gebouwen onderhouden te worden. Al het geld dat bij het fonds binnenkomt, wordt naar de in nood verkerende auteurs overgemaakt, soms nog op de dag van aanvraag. Door het geringe aantal bestuursleden kan het fonds – en dat is onze grote kracht - indien nodig direct handelen.

De toegekende 'grants' bedroegen in 2020 in vrijwel alle gevallen 1500 euro per auteur. In enkele urgente situaties is als uitzondering op het principe van eenmalige schenking een aanvullend bedrag toegekend. Dit betrof auteurs wier situatie nog altijd niet verbeterd was.

Aan de 32 toekenningen in 2020 (zie het financiële verslag) valt af te lezen waar schrijvers en journalisten in dit jaar in grote problemen verkeerden, hoewel daaruit niet geconcludeerd kan worden dat andere landen probleemloos zijn.

Maar liefst negen auteurs kwamen uit 'war zone' Syrië, vier uit Palestina, drie uit Zimbabwe, twee uit Iran, Egypte en Eritrea en één uit Sri Lanka, Oeganda, Turkije, Nicaragua, Azerbeidzjan, Irak, Somalië, Cuba, Algerije en Soedan.

In een aantal gevallen ging het om bekostiging van medicatie en levensonderhoud na fysieke en/of psychische mishandeling, ontstaan bijvoorbeeld tijdens een gevangenisstraf. In veel gevallen waren de auteurs al naar een veiliger land uitgeweken en was er geld nodig voor medicatie en levensonderhoud, soms in afwachting van plaatsing voor langere termijn bij ICORN. In een enkel geval werden in een noodsituatie de nabestaanden van een auteur financieel geholpen.

PRIORITEITEN

Evenals in voorgaande jaren had in 2020 het werk achter de schermen om schrijvers-in-nood te steunen de hoogste prioriteit. Daarnaast bleef informatieverstrekking, zowel nationaal als internationaal, een belangrijk streven, met een tweeledig doel: schrijvers-in-nood op het bestaan van

het fonds te attenderen en potentiële donateurs te interesseren. Door de pandemie vond dit vooral digitaal plaats, via e-mailverkeer, online-media en online-congressen en in papieren versie via flyers (in Nederlands en Engels). Ook in 2020 is als derde prioriteit de zoektocht voortgezet naar nieuwe bronnen die het fonds financieel op langere termijn veilig kunnen stellen, tot dusverre zonder direct resultaat.

VERANTWOORDING VAN HET BELEID

Het coronavirus heeft de verspreiding van de papieren Annual 2019 in hoge mate verhinderd. Aan de ongeveer 100 afgevaardigden van de PEN-centra die acte de présence gaven bij het digitaal gehouden PEN International Congress (2-6 november) is echter een Delegate Pack in het Engels, Frans en Spaans verstrekt waarin zich een uitgebreide verantwoording van ons beleid in 2019 bevond.

Tijdens de Zoom-meeting op 20 november van de Algemene Ledenvergadering van PEN Nederland, gehouden vanuit de Amsterdamse De Balie, is, overeenkomstig de statuten, verantwoording afgelegd over het bestuursbeleid in 2019 en tevens over dat van de eerste drie kwartalen van 2020.

VIJF CASES

De volgende voorbeelden van cases, geanonimiseerd en niet herleidbaar tot de auteurs die het betreft, schetsen een beeld van de soort situaties waarin schrijvers/journalisten verkeren die een beroep op ons doen. Ze tonen de noodzaak van het fonds op navrante wijze aan.

Casus 1

Een journaliste, werkzaam bij verschillende dagbladen, rapporteerde schokkende getuigenissen van slachtoffers van mensenhandel, waarbij ook hooggeplaatste regeringsfunctionarissen betrokken zouden zijn. Sindsdien worden zij en haar kinderen bedreigd. Ze vluchtte naar het buitenland, maar door mishandeling van haar twee minderjarige dochters, die bij haar ex-man woonden, keerde ze terug en dook met haar dochters onder op een geheim adres. Na deelname aan protestdemonstraties tegen de regerende president werd ze opgepakt en enkele dagen vastgehouden en mishandeld. Toen haar familie en ex-man haar adres hadden ontdekt, wilde ze met haar dochters naar een veiliger buurland en besloot een juridisch proces te starten tegen haar ex-echtgenoot, die, gesteund door haar eigen regeringsgezinde familie, het voogdijschap van hun dochters opeiste. Vanuit haar asielverblijf in het buitenland zorgden nieuwe rapportages van haar hand voor een golf van levensbedreigende reacties. Doordat haar kinderen, die bij hun vader woonden, werden bedreigd en aangerand, keerde ze opnieuw terug naar haar thuisland. Bij een ontvoering door paramilitairen zou ze geslagen zijn en verkracht en bedreigd met lange gevangenisstraf en met verkrachting en moord van haar dochters in het geval ze deze verkrachting openbaar zou maken. (Dit tweede incident kon PEN International niet onafhankelijk verifiëren). Met hulp van een humanitaire organisatie wist ze uiteindelijk met haar dochters in een buurland onder te duiken.

Zij en haar dochters hebben dringend psychologische zorg nodig. Ze ontvangt via sociale media nog steeds bedreigingen en vreest dat landgenoten haar adres ontdekken en haar dochters zullen ontvoeren naar hun thuisland. Ze heeft een aanvraag ingediend voor opvang door ICORN. PEN Emergency Fund heeft haar het maximale bedrag toegekend, waarmee ze de komende tijd de huur en de dokterskosten voor fysieke en psychische hulp voor haar en haar dochters kan voldoen.

Casus 2

Het fonds heeft in 2020 ook maximale financiële steun verleend aan een academische journalist-dichter die vanwege zijn kritische houding door zijn regering vervolgd werd en op dit moment in het buitenland in ballingschap leeft onder zeer moeilijke omstandigheden. Hij staat op de lijst voor opvang door ICORN, maar gezien de pandemische situatie zal plaatsing niet binnenkort zijn. Hij werkte bij nieuwsmedia van de overheid. Als literair vertaler publiceerde hij een boek over het dictatoriale regime van zijn land, dat hem niet in dank werd afgenomen. Hij weigerde in het leger te gaan, wat hem maandenlang in de gevangenis deed belanden. Daar werd hij tijdens ondervragingen gemarteld en misbruikt en moest hij na folteringen en in bijna-hongersnood alsnog het leger dienen. Een boekpublicatie onder pseudoniem over de geschiedenis van zijn land leverde hem een dagvaarding op zodra de autoriteiten zijn ware identiteit te weten waren gekomen. Er volgde een intimidatiecampagne, gepaard gaand met

expliciete doodsb bedreigingen door veiligheidsdiensten en loyalisten die hem als een landverrader beschouwen.

Zijn gezondheid wordt ernstig bedreigd, veroorzaakt door de slechte omstandigheden in de gevangenis, waar hij o.m. tbc opliep en hem medicatie werd onthouden. Onlangs overleed zijn vrouw. Zijn dochter is afhankelijk van zijn inkomen.

Hij wist te vluchten naar een buurland, waar hij nu als alleenstaande vluchteling onder slechte omstandigheden verkeert. Op het moment van zijn verzoek om hulp onderging hij diverse operaties en had veel pijn en andere gezondheidsproblemen. De medische hulp, die door het Covid-19-virus schaars en kostbaar is geworden, en de basiskosten van levensonderhoud moet hij zelf bekostigen.

Met de maximale steun van het fonds en financiële steun van enkele andere NGO's probeert hij zijn leven weer op de rails te krijgen.

Casus 3

Een schrijfster-lerares, die ook een prominente activiste is voor vrouwen- en kinderrechten, besteedde een groot deel van haar leven aan het leren lezen en schrijven aan kinderen en analfabete vrouwen in afgelegen gebieden waar patriarchale tradities en analfabetisme hoogtij vieren. Het gebied waar ze woont, wordt beheerst door terroristische extremisten. Haar opvattingen leverden haar een waarschuwing op. Een paar maanden daarna overviel een groep gewapende mannen haar toen ze met een bus op weg was naar het dorp waar ze woonde. Ze sleepten haar weg. De ontvoering duurde twee dagen. Ze werd mishandeld en

kreeg geen water en voedsel. Haar ontvoerders verbrandden haar notitieboekjes, boeken en papieren op de school waar ze werkte. Toen haar eigen publicaties in brand werden gestoken, knipten ze haar haar af en gooiden dat ook in het vuur. Met hete metalen werd ze op gevoelige lichaamsdelen gemarteld. Door bemiddeling van lokale leiders werd ze vrijgelaten. Ze is getraumatiseerd. Het fonds verleende haar de maximale steun voor medicatie en levensonderhoud.

Casus 4

Het fonds hanteert als voorwaarde dat het een schrijver en/of diens familie kan steunen als die in grote nood is gekomen door zijn of haar schrijverschap. Als voorbeeld van een situatie waarbij dit mandaat om humanitaire redenen bij uitzondering wat soepeler werd gehanteerd, dient de casus van een in haar land zeer geliefd schrijfster en journaliste, werkzaam bij bekende nieuwsmedia, en mentor voor beginnende schrijvers. Ze werkte decennia lang aan de ontwikkeling van haar land, dat geteisterd werd door ziekten, corruptie en dictatuur, en schroomde daarbij niet politiek gevoelige kwesties aan te pakken, waardoor ze onder permanente druk moest leven. Dat eiste een zware tol op het leven van haar en haar kinderen. Enkele jaren geleden werd bij haar kanker geconstateerd. Ze stierf in 2020 en liet drie kinderen na. Haar jongste dochter was financieel nog geheel van haar afhankelijk. In de nasleep van haar plotselinge dood werd, ook voor het levensonderhoud van deze dochter, om financiële steun gevraagd. Omdat er op dat moment

geen enkel fonds de nabestaanden hulp kon bieden, is PEN Emergency Fund bijgesprongen met een maximale gift.

Casus 5

Een advocaat, die in zijn land ook bekend en geliefd is als journalist en dichter, is meermalen bekroond, o.m. met internationale prijzen. Hij kreeg in het verleden twee jaar gevangenisstraf opgelegd voor zijn activiteiten op het gebied van mensenrechten en de vrijheid van meningsuiting. Hem werd verboden voortaan zijn beroep uit te oefenen. Na zijn vrijlating is hij vele malen opgepakt. De laatste keer was toen hij verslag deed van een juridisch proces. Enkele dagen later werd hij vrijgelaten en kreeg een boete wegens ongehoorzaamheid en verzet. Doordat hij weigerde deze te betalen, werd hij veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf. Ook in hoger beroep wees de rechter zijn verzoek om vrijlating af. Tijdens zijn detentie waarbij hij om zijn artikelen geregeld werd vernederd en bedreigd, ontwikkelde hij gezondheidsrisico's, ook m.b.t. Covid-19, omdat de gevangenen in kleine cellen leven met meer dan twintig medegevangenen. Ook zijn water en voedsel vaak bedorven. Hij lijdt aan psoriasis en is het afgelopen jaar sterk vermagerd. Het fonds verstrekke het maximale bedrag aan zijn vrouw voor de kosten van levensonderhoud, reiskosten voor bezoeken aan haar man en voor medicijnen in de gevangenis.

NAWOORD

Ik beschouw het als onze verantwoordelijkheid om collega's te steunen die worden misbruikt en zelfs gevangen worden gezet, soms tientallen jaren, alleen omdat hun geschriften bij de regerende macht onwelgevallig zijn, en ben ervan overtuigd dat we ons alleen vrij kunnen voelen als iedereen vrij is. PEN Emergency Fund geeft een ieder de mogelijkheid om deze schrijvers in nood te steunen. Jennifer Clement, president van PEN International, zei op 13 januari 2021 bij de uitreiking van de PEN International Award for Freedom of Expression aan Tsitsi Dangarembga: 'I am particularly delighted to give the award to Tsitsi today, a special day which marks the 50th anniversary of the PEN Emergency Fund, an international fund for writers in dire straits of which we are extremely proud'.

Job Degenaar, voorzitter (januari 2021)

PEN EMERGENCY FUND

BATEN EN LASTEN 2020

We ontvingen in 2020 enkele grote giften. We zijn de gevers zeer dankbaar.

Dankzij deze giften hoefden we in 2020 nu eens niet een tekort te noteren, maar was er een positief resultaat. Daarmee kunnen we zowel het tekort van 2019 compenseren als alvast ruim de helft dekken van het voor 2021 voorziene tekort.

Wim Jurg, penningmeester (januari 2021)

BATEN EN LASTEN	werkelijk 2020	begroot 2020	werkelijk 2019
	-----	-----	-----
BATEN			
Bijdragen van particulieren	29.278	10.000	14.085
Bijdragen van organisaties	36.154	25.000	25.813
Rente	6	-	56
	-----	-----	-----
	65.438	35.000	39.954
LASTEN			
Ondersteuning	43.351	35.000	39.765
Communicatie, representatie	944	3.000	2.237
Internationaal overleg	-	4.000	2.877
Bestuurskosten	1.252	1.500	2.568
Kantoorkosten, administratie, bankkosten	818	1.000	959
	-----	-----	-----
	46.365	44.500	48.406
	-----	-----	-----
Saldo	19.073	-/- 9.500	-/- 8.452
	=====	=====	=====

TOELICHTINGEN

Bijdragen van particulieren

Kleine tot grote giften, voor een belangrijk deel afkomstig van leden van PEN Nederland. Elke gift is even welkom. Onder de grote giften in 2020 waren er twee van 3.000 en een extra gift van een vaste geveer van 20.000.

Bijdragen van organisaties	werkelijk 2020	begroot 2020	werkelijk 2019
	-----	-----	-----
Lira Fonds	10.000		10.000
PEN-centra buitenland	1.074		5.255
Stichting Niks voor Niks	25.000		5.000
Anoniem	-		5.000
Goldfinch Delft	-		500
Overig	80		58
	-----	-----	-----
	36.154	25.000	25.813

Rente

Vanaf de tweede helft van 2020 wordt er geen rente meer bijgeschreven.

Ondersteuning

In 2020 werden 32 ondersteuning toegekend (tegen 33 in 2019).

Samengevat per land: 9x Syrië, 4x Palestina, 3x Zimbabwe, 2x Iran, Egypte en Eritrea, en 1x Sri Lanka, Oeganda, Turkije, Nicaragua, Azerbeidzjan, Irak, Somalië, Cuba, Algerije, Soedan

Het standaardbedrag was 1.500 euro. In enkele gevallen werd 500 of 750 euro gegeven.

Communicatie, representatie

Representatiebezoeken (in 2020 minder uitgaven vanwege de pandemie), jaarverslag (incl. vertaling in het Engels), website.

Internationaal overleg

Vanwege de pandemie waren er geen fysieke internationale bijeenkomsten.

Bestuurskosten

De voorzitter ontvangt een vrijwilligersvergoeding van 100 euro p.m.

Kantoorkosten, administratie, bankkosten

De bankkosten voor het overmaken van ondersteuning, ook die van de buitenlandse banken, komen voor rekening van PEN Emergency Fund en vallen soms hoog uit.

PEN Emergency Fund wordt o.m. gesteund door:

lira *fonds*

pen
INTERNATIONAL

PEN
NEDERLAND